

ZBLÁŽNILA

SES?

Jana Jirásková

I.

„Kuřecí vývar,“ řekla matka, „postaví tě na nohy.“

Otřískanej plecháček dala doprostřed stolu a sundala z něj pokličku.

„Jo, včera jsem trochu víc pila,“ uznala jsem a podívala se na hnusně mastný zažloutlý oka, „ale tohle vážně nechci.“

„Lžíci snad máš,“ ignorovala moje odmítnutí, „a jez, dokud je horká.“

„Nechci,“ zopakovala jsem, „a k snídani už tuplem ne.“

„Taky jsem ti nemusela nosit nic,“ sykla.

„Tos nemusela,“ uznala jsem (fakt bych byla radši, kdyby si tu rádoby péči odpustila).

Matka se začala přehrabovat v šuplíku s příbory, trvalo dobu, než vybrala jednu ze lžic a položila ji přede mě.

„Jez,“ poručila mi, „a buď ráda, že já umím odpouštět! Já jo! Odpouštět a zapomínat! Že jsem hodila za hlavu tu spoustu Vánoc, které ses na mě vykašlala, že jsem se smířila s tím, jaká jsi nevděčná. Denně se za tebe modlím, abys jednou byla jiná...“

„Nechci, aby ses za mě modlila, a nechci tuhle hnusnou polívku!“ ječela jsem.

Matka sepnula ruce k sobě a pohlédla kamsi vzhůru. Já jsem si upřeně prohlížela potisk její blůzy. Červený květy máků na černym podkladu. Nikdy neměla vkus a nikdy jí nevyšla snaha bejt za dámu. Po chvíli ticha se rychle a nečekaně chopila lžice, nabrala masťnotu, hodně nahlas srkla a pokývala hlavou:

„Výborná je!“

„Tak si ji sněz,“ řekla jsem a šla se podívat do lednice.

Matka se mi postavila za záda a žbrblala něco, že to je hrůza, že bych měla jíst víc zdravě a že slyšela v rádiu zajímavěj pořad o... o nevim čem, protože v tu chvíli vstoupil do kuchyně děda.

Nesl ohromnou krabici zabalenou ve vánočním papíru. Kromě ozdobených stromečků na něm byli sněhuláci v červených buřinkách.

„Co to sem vlečeš, teď na jaře?“ vyhrkla na něj máma.

„Odkdy nebožtíci nosej dárky, jako by se nechumelilo?“ zeptala jsem se já.

Nepozdravily jsme ho ani jedna. Děda postavil krabici na stůl a úlevně si odfrknul. Rendlík s kuřecí polívkou se svezl ke kraji stolu a přepadl. Dědovy mokasíny oblepila mastnota a rozvařený vlasový nudle.

„Něco na zub přijde vždycky vhod,“ mínil děda a začal trhat obal.

„Čokoládový dort?“ divila se máma, jako kdyby viděla dort prvně v životě.

„Ve tvaru dvouhlavýho psa?“ žasla jsem já.

Děda pokrčil rameny a řekl:

„Vždycky jsem si přál být cukrářem.“

Pak něco hledal po kapsách.

„Abych nezapomněl,“ huhlal víceméně pro sebe, „babička vám taky něco posílá.“

Vedle dortu dal průhlednou krabičku na prstýnek ve tvaru srdíčka. Trůnil v ní na vatě černej zkaženéj zub.

II. 19. březen / neděle

9:00

Zuby ve snu znamenaj něco šíleně blbýho. To ví každý malý dítě. Ale ani náhodou si nemíním ve snáři hledat, co přesně. Jestli smrt, anebo jenom nějakou nevyléčitelnou chorobu. Nepídím se ani po tom, jak situaci vyhrocuje fakt, že je ten zub černej a prohnilej. A cože to tam bylo dál? Kuřecí blivajz, čokoládovej dort, dvouhlavej pes, nebožtík děda... A máma... Já vim, máma... Nemůžu jí nic vyčítat... Houby, nechci! Jen je mi smutno. Jen je mi, sakra, smutno, někdy... Mami...

10:41

Piju studený hořký kafe, který jsem si uvařila v devět. Pak jsem se jen na chvílku natáhla a podvědomě asi čekala, jestli se mi nebude zdát zase nějaký sen. Radostnější třeba. Třeba sen, v kterym se s mámou obejmeme. Anebo ne, nebo jen tiše půjdeme parkem, aniž by to mezi náma jiskřilo. Sen nepřišel.

11:09

Tupě zírám na kuchyňskou linku. Nedoléhající dvířka, oprejskaná světlá dýha a olámaný úchytky. No jo, uchechtnu se, Třešnička – vzpomenu si na kamarádku z dětství, která odjakživa měla slabost pro dorty a zdrobněliny – ta se má! Koupila nedávno s tím svým kuchyň, novou, takovou tu pitevnu na míru. Za sto litrů. Stokrát už mě zvala, abych přišla ten jejich zázrak omrknout A taky popovídat o tom, jak se budou brát – jen co ještě položej novej koberec do obýváku a na zahradě vydlabou díru pro budoucí bazén. A veselka

že nebude moc veselá, ale spíš strohá a racionální. Prostě proto, že ve dvou se nějak líp budují hnízda a nakupují věci. Já jsem budovací nikdy nebyla. Možná to byla chyba. Možná jsem se tím ochudila o jedno z pout, který mě mohlo s mejma bejvalejma spojovat. Dokud by nás exekutor nerozdělil...

11:15

Do háje s „možná“ a „kdyby“! Přítomnost je to jediný, co platí, přece! Přítomná rozčuchaná ženská těsně po čtyřicítce, která civí na svinčík na kuchyňský lince a už se ani nediví, ani nerozčiluje... (Prostřednídcera vytvořila tradiční zátiší: masná pánvička a oblemcanej hrnec, v pozadí asi jedenáct hrnečků.) Přítomná ženská, která sama nad sebou kroutí hlavou, že tady ještě v tuhle dobu sedí v noční košili. Jsem dneska jak praštěná, říkám si, anebo zamilovaná? Jo, zamilovaný maj přece nárok bejt tak trochu mimo a dělat bláznivý věci! Kor když je jejich milenec o skoro jedenáct let mladší a voní sluncem a skořicí. Přítomná ženská se při tom uvažování o ničem báječně pocítila kafem.

12:00

Nádobí furt stojí. Kontroluju mobilní telefon.

„Dobry ráno, miláčku, jak ses vyspala?“

Ráno už je trošku fuč. I tak by se slušelo mu odpovědět, že dobře. Jenže mi to nějak nejde. Nečekaně mě vnitřně rozhodilo oslovení „miláčku“. Nějak se vrátily pocity z dřívějšíka, kdy jsem byla alergická na „miláčky“, „zlatička“, „lásky moje“, „miluju tě nejvíc“ a ještě taky na „myslim to s tebou dobře“. Vim, že za to ale Filip nemůže. Zkouším přeladit a odepisuju:

„Přeju ti krásnej den. Strašně moc se mi po tobě stejská.“

Jo, stejská, a moc. I když v tuhle chvíli asi víc myslim na mámu. Proč se mi o ní zdálo zrovna dneska? Proč ne

kdykoliv jindy během tý řady let, co jsme se neviděly? Měla bych i dneska obavy z našeho setkání? Měla bych pořádný strach, že by se mi vrátilo jako bumerang všechno, co mezi náma bylo? Máma... Strach, stejskání a touha. Odjakživa.

Do prdele, jak se mi může stejskat po něčem, co jsem nikdy neměla, zlobím se sama na sebe. Nakonec se ten sen možná vůbec netýkal mojí mámy. Třeba jen symbolizoval moji vnitřní matku. Měl mi říct, abych o sebe líp pečovala... Nebo abych se konečně naučila přijímat... Nebo abych se začala modlit?

12:30

Natáčím vodu do dřezu, smáčím v něm ruce, pohrávám si s chomáčkama pěny. Telefon. Třešnička. Že prej, co má dělat. Dcera jí řekla, že jestli si toho „fouňu“ fakt vezme, půjde ona bydlet okamžitě k tátovi. Syn řekl, že jemu sice Fouňa nevádí, ale pokud odejde ségra, jde s ní.

„Neboj, to se nějak urovná,“ uklidňuju ji, „něco jí přelítlo přes nos, do večera vychladne.“

Třešnička nahlas popotahuje: „Káča pitomá, jak kdyby to nebylo jedno, tak jako tak s náma už skoro dva roky bydlí...“

„Hele, to víš, může v tom bejt trochu i něco jako žárlivost,“ střílím od boku, a upřímně – nemám dvakrát chuť to probírat a analyzovat, „holka v jejím věku... Může jí připadat nepatřičný, že se máma ‚stařena‘ žene k oltáři...“

„Ale to není spravedlivý,“ kňourá Třešnička dál, „Fouňa by pro ně přece udělal první poslední!“

„Neblázní, co je v životě spravedlivý? Musíme to brát, jak to je. Uklidní se, uvidíš...“

„A jak to, že tvoje děti vždycky braly v pohodě, když jsi někoho měla?“

„To bych netvrdila,“ vzdychnu. „Ježíš, promiň, zavolám ti pak, buší na mě sousedka.“

12:45

S tou sousedkou jsem náhodou nekecala. Prej: „Prosim vás, pani, kam mi zmizely letáky z Megakšeftu?“

„Dobrý den, to opravdu netuším,“ říkám a tím to považuju za uzavřený.

„Včera v šest jsem viděla toho hochu, jak mi je hází do schránky,“ vypravuje dramaticky. „Když jsem dokoukala seriál a kolem sedmý pro ně šla, už tam nebyly.“

„Opravdu netuším, já jsem se vrátila domů kolem devátý...“

„A vy je máte? Můžete mi je ukázat?“ naléhá, jako by šlo o život.

„Já to ani neprohližím,“ říkám, „podívám se, jestli je tady dcera někde nepohodila...“

Mizím v bytě, rozhlížím se, říkám si, že její starosti bych teda chtěla mít. Naštěstí letáky objevím v rohové lavici v kuchyni. Nemletý maso za cenu mletýho, aviváž, která probudí všechny vaše smysly, müsli tři v jednom – nebo co... Podávám jí to a jsem ráda, že se kauza zdárně vyřešila a budu mít klid.

„Ale to jsou jen tři listy!“ lamentuje. „Polovina toho chybí!“

„Nic jinýho jsem nenašla,“ omlouvám se.

„A teď mi teda ale řekněte, kde jsou ty moje letáky?!“

„To vám teda fakt neřeknu!“

14:00

Voda ve dřezu stojí dál a stydne. Nejmladšídcera a Syn vstávají a koukaj nevrle. Nabíraj si studený lečo od včerejška a zapínají počítače. „Proč si to aspoň neohřejete?“ Krčej beze slova ramenama. Oba.

14:06

Telefonuju kolegyni z práce, jestli by se mnou neskočila na dvojku vína. Vlastně s ní vůbec nikam skákat nechci, protože

mě moc nebaví to, že středobodem jejího světa a veškerý komunikace bejvá její čokl (kterýho navíc označuje slovem „hafánek“), ale vím, že v neděli je většinou plonková. Manžel i hafánek navštěvujou tchýni. A pořád se mi zdá Hafánková lepší než tady sedět a vejrat. A přemýšlet, kdy a proč se moje děti změnilo... A změnilo se?

14:47

Barvitý líčení Hafánkovy o tom, jak pejsek ráno málo hamal a koukal smutně (což ona přisuzuje tomu, že k tchýni jezdí nerad, jako kdyby tušil, že jeho panička pro ni není nic víc než „ta coura, co odloudila chlapa od rodiny“), přerušuje sytej hlas Tlemila: „Nenasáváte, holky, nějak brzo?“

Zvu ho, ať si přisedne k nám. (Ve skutečnosti se jmenuje Emil, „Tl“ před jméno mu přibylo na jednom ulítlým mejdanu, kde na sebe neustále strhával pozornost všech svým hurónským smíchem, a už mu tam zůstalo. Kluk z práce, s kterým jsem se blíž seznámila na jednom koncertě, a nějak samo se stalo, že jsme si dnes vzájemnými vrbami... Když jsem mu poprvé řekla o Filipovi, řehtal se jako kuň: „Cože? O jedenáct let? A mě jsi odmítala s tím, že jsem pro tebe moc mladej s mejma osmi!“)

„A ty jako co?“ upozorňuju na sklenici s whiskou nebo čím v jeho ruce.

„Rozdejchávám mámu,“ odpovídá a u toho se směje. „Doma zas scénka jak hrom, tak jsem utekl. Nejdřív tátovi vyhrožovala rozvodem, pak sebevraždou, a když se jí zdálo, že na to extra nereaguje, prohlásila, že od tyhle chvíle mu přestává prát, vařit a uklízet po něm.“

„A co jí táta provedl?“ zajímám se.

„Řekl jí, že je zralá na psychiatra, protože každě den všude v baráku utírá prach a meje podlahy, včetně garáže, a okna meje minimálně jednou tejdně.“

„To by mě zabilo,“ zaúpí Hafánková, „nesnáším mytí oken,

nikdy se mi nepovede vyleštit je tak, aby byly fakticky bez jediný čmouhy, babička používala fígl s pudinkovým práškem, ale mně ani to nějak nefunguje... A sousedka, ta myje okna jen pomocí stěrky a čistou vodou a má je úplně...“

Nesnáším sáhodlouhý hovory o domácích pracech, ale našťástí ji Tlemil přerušuje: „Copak to, ale máma se nakonec ještě pak lituje, jak je ztrhaná a že nemá žádnéj čas sama na sebe, a marně jí vysvětlujeme, že to, co vyvádí, po ní přece nikdo nechce.“

„No, to já se z mojí mámy taky jednou pominu!“ přichází Hafánková se svou troškou do mlýna. „V šest ráno mi volala, že nutně potřebuje koupit citrónovou šťávu a dva balíky vod! A to jsem se jí včera ptala nejmíň pětkrát, než jsem tam jela, jestli ještě něco! A ty párky, který jsem jí včera dovezla, mi div neomlátila o hlavu. Přitom výslovně několikrát řekla, že spišský! A ty křupavý housky, co nejdýl vydržej a vozím jí je roky, jí najednou nejsou vhod. Prej proč jí furt cpu ty přesolený?“

Mohla bych jim říct, ať jsou rádi, že jsou. Že moje máma nikdy neuklízela a bylo dost dní, kdy bych dala království za kus přesolený housky. Ale bylo by hrozně zavádějící říct jim o mojí mámě jenom tohle, a tak zmateně zamumlám: „Moje máma nikdy nepila citrónovou šťávu a garáž jsme neměly.“

Koukaj na mě jak na blázna.

18:00

Prostřednídcera mi doma ukazuje fotky z nějakýho festivalu. U každý druhý fotky zdůrazňuje: „Tady taky, vidíš – Bobova máma! Jezdí s náma prostě všude a paří víc jak všichni mladý dohromady a nechává si podepsat kapely na trička a na tělo a pro nás všechny smaží řízky na cestu a má v batohu zásobu suchejch ponožek a můžem si volat z jejího mobilu, když potřebujem... Máma nás všech vlastně.“

Tomu všemu naslouchám navenek trpělivě a uvnitř mě cosi křičí: „Kde a proč se najednou vyrojily všechny ty matky? Proč se, proboha, nebavíme o filmech, o debilních změnách jízdnicích řádů, o vymaštěnejch politicích, o tom, jak vařej dole U Hanousků, o čemkoliv – jako vždycky?!“

19:00

Prostřednídcera likviduje nádobí. Mladší děti mi vypravujou, jak byly se svým tátou v kině.

„Hele, mami, a hádej, koho jsme tam potkali? Vojtíkovu mámu! Představ si, že má úplně oranžový vlasy a na sobě měla zlatou kombinézu a červený boty na vysokánskejch podpatcích! Táta říkal, že vypadá jak od houpaček, a ona ho zaslechla a místo jemu vynadala nám – prej: ‚Koukněte se radši na tu vaši máti hipísačku! Mami, ty seš hipísačka?‘“

Matky se prostě vyrojily.

22:00

Ležím v posteli a zkouším si vzpomenout, kdy přesně jsem viděla mámu naposled. Bylo to tehdy, když za mnou přišla do práce a že prej, jestli na ni mám chvilku, že by se se mnou ráda poradila, jak má naložit se zahrádkou, kterou zdělila po dědovi? Daly jsme si venku rychlý cigáro. Nakonec mluvila o nějaký výstavě, na který byla, anebo se na ni chystala, a o hnojaření už nepadlo ani slovo. Divila se, že já ani nevím, že ta výstava probíhá. Pak trochu komisně dodala: „Hm, samozřejmě, že o tom nemáš ani páru, vždycky jsi žila tak přízemně a měla holt jiný zájmy.“

Na „jiný zájmy“ dala zvláštní důraz a jakoby úplně mimochodem řekla:

„Máš teď někoho?“

Jinejma zájmama měla teda nejspíš na mysli chlapy.

„Nemám,“ odpověděla jsem, „a nemám sebemenší chuť to rozvádět dál.“

„Ale já myslela, že v rozvádění si libuješ!“ ušklíbła se. „Že bys konečně pochopila, že s dětmi ti nic neschází, a začala si vážit, že je máš?“

„Děti pro mě vždycky byly a budou nejvíc, to bys mohla vědět,“ řekla jsem už napůl na odchodu.

„Ne každý má to štěstí, aby mu Pán Bůh daroval čtyři zdravé děti, měla bys být vděčná...“

„Už musím jít,“ vymluvila jsem se. Přesně jsem věděla, jak by tahle debata pokračovala, a rozhodně nemělo smysl, abych jí dokazovala nebo vyvracela svůj vděk Pánu Bohu.

23:00

Už skoro usínám. Otvíraj se dveře. Do pokoje nakukuje Syn, aby mi popřál dobrou noc.

„Vypadáš smutně. Stalo se něco?“

Ujišťuju ho, že ne, a jen co se za ním zavřou dveře, rozbrečím se.

III.

„Filipe, prosím tě, přijď si pro mě,“ fňukala jsem do telefonu, „nemůžeme se odsud vymotat.“

Nasedly jsme s mámou omylem do vlaku opačným směrem, a když jsme na nejbližším nádraží vystoupily a chtěly to napravit, nebylo možný, abysme se dostaly na správný nástupiště. Cestu nám neustále zastupovaly hloučky malejch špinavejch dětí a šíleně vzteklejch divokejch psů. Psi cenili zuby a zlostně vrčeli, kdykoliv jsme se sebemíh pohnuly. Děti mě sem tam tahaly za triko a občas si některý z nich utřelo nos do máminy sukně. Filipa jsem slyšela jakoby z šílený dálky. Utěšoval mě a vysvětloval, že se za mnou nedostane dřív než pozdě odpoledne.

„Filipe, prosím tě...“

„Opravdu to nemůžete nějak vyřešit? Není poblíž někdo, kdo by vám pomohl?“

Jo, lidi tam nějaký procházeli, ale tomu našemu podivnýmu seskupení se vyhejbali obloukem. Když jsem na ně začala volat, zdálo se, že nikdo neslyší. Jeden jedinej pán vypadal trochu nadějně. Přistoupil blíž, usmál se, otevřel aktovku... Čekala jsem, co udělá. Vyndal svačinu, kterou mu pečlivě zabalila manželka, ulamoval kousky a krmil psy. Nevěřila jsem svejm očím! Prohlídla jsem si ho pečlivěji a nevěřila podruhé:

„Tati? Seš to ty?“

Jo, byl. Matka pohrdavě řekla:

„No jo, chlapi! Co bys od nich mohla chtít!“

Narážela na otce i na Filipa. Možná na všechny mužský, který kdy potkala, a který jsem kdy potkala já.

„Udělám, co budu moct,“ končil hovor Filip, „ale nic ti neslibuju.“